

Έρευνα

Σεξουαλική παρενόχληση

Ο «ΕΦΙΑΛΤΗΣ» ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

«Θερμόαιμοι» διευθυντές και προϊστάμενοι, ηλικίας έως και 45 ετών, έγγαμοι και μάλιστα με ανώτερη μόρφωση, που αρέσκονται σε παιχνίδια εξουσίας. Νέες γυναίκες, έως 25 ετών, που ζουν στον εργασιακό τους χώρο τον εφιάλτη της σεξουαλικής παρενόχλησης αλλά φοβούνται να σπάσουν τη σιωπή τους και να καταγγείλουν όλα όσα υφίστανται. Συνάδελφοί τους, μάρτυρες τέτοιων περιστατικών, που αποφεύγουν να πάρουν θέση, επιλέγοντας να κρατήσουν αποστάσεις, αλλά και παρωχημένες αντιλήψεις για το ρόλο ανδρών και γυναικών στην εργασία: Αυτά τα συστατικά «συνθέτουν» την εργασιακή καθημερινότητα εκατοντάδων γυναικών, που πέφτουν θύματα σεξουαλικής παρενόχλησης στον εργασιακό τους χώρο.

THE ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ ΚΟΚΚΑΛΗ

Νέες, ηλικίας 25 ετών, με λίγο καιρό στον εργασιακό χώρο είναι τα συνήθη θύματα σεξουαλικής παρενόχλησης από τους διευθυντές ή τους προϊσταμένους τους.

Λίγο πριν την εκπονή του 2009, το θέμα της σεξουαλικής παρενόχλησης στην εργασία εξακολουθεί να συνοδεύεται από πολλά... αποσιωπητικά, μολοντί υφίσταται κατά κόρον, όπως αποδεικνύεται από τις έρευνες. Αναπαράγοντας «αρχέγονα» πρότυπα κοινωνικής συμπεριφοράς, εκπρόσωποι του λεγόμενου ισχυρού φύλου – οι δράστες της σεξουαλικής παρενόχλησης είναι, σε ποσοστό 97%, άνδρες – «πρωταγωνιστούν» σε περιστατικά παρενοχλητικής συμπεριφοράς στην εργασία, αξιώνοντας από υφισταμένες τους σεξουαλικά... σφέλη, με «όχημα» αυτή καθαυτή την εργασία. Λίγες όμως από τις γυναίκες αυτές θα καταφέρουν να νικήσουν τους φόβους τους και να καταγγείλουν στις αρμόδιες Αρχές τέτοιου είδους συμπεριφορές των ανωτέρων τους, που σε αρκετές περιπτώσεις έχουν ως αποτέλεσμα την επιβάρυνση της ψυχικής τους υγείας ή ακόμη και την απώλεια της εργασίας τους.

Είναι ενδεικτικό ότι καταγγέλλθηκαν στο Συμβούλιο του Πολίτη αλλά και στο Σώμα Επιθεώρησης Εργασίας (ΣΕΠΕ) το περασμένο έτος μόλις τέσσερα περιστατικά σεξουαλικής παρενόχλησης! Από αυτές τις περιπτώσεις δεν εξετάστηκαν οι δύο, καθώς για τη μία είχε παρέλθει ένα έτος από τα γεγονότα που αποτελούσαν την καταγγελία, ενώ στην άλλη η εργαζόμενη δήλωσε ότι δεν επιθυμεί να συνεχιστεί η διερεύνηση της καταγγελίας που η ίδια είχε υποβάλει! Εξίσου ελάχιστες από αυτές τις υποθέσεις – ποσοστό 1,5% – φτάνουν και στα δικαστήρια.

«Δυστυχώς, οι γυναίκες θύματα σεξουαλικής παρενόχλησης δεν αποφασίζουν εύκολα να σπάσουν τη σιωπή τους και να μιλήσουν για αυτό που βιώνουν, φοβούμενες το ενδεχόμενο απώλειας της εργασίας τους ή και την "εκδίκηση" των ανωτέρων τους που κατά κανόνα είναι και οι δράστες», λέει στο «Επίκαιρα» η γενική γραμματέας Ισότητας στο υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων κυρία Μαρία Στρατηγάκη, συμπληρώνοντας πως λίγες είναι οι γυναίκες εκείνες που ζητούν βοήθεια και αυτές συνήθως τηλεφωνικώς και ανώνυμα. «Πίσω από τέτοιου είδους ιστορίες

κρύβονται συχνά προσωπικά και οικογενειακά δράματα εις βάρος των γυναικών που βγαίνουν στην αγορά εργασίας. Στην πλειονότητά τους οι γυναίκες αυτές σηκώνουν μόνες τους το βάρος τέτοιων συμπεριφορών και συχνά, μάλιστα, νιώθουν και ενοχές γι' αυτό που τους συμβαίνει, τονίζει η κυρία Στρατηγάκη.

Νέες έως 25 ετών τα θύματα

Την έκταση του φαινομένου στην Ελλάδα καταγράφει τελευταίο έρευνα του Κέντρου Ερευνών για Θέματα Ισότητας (ΚΕΘΙ). Σύμφωνα με την έρευνα, οι γυναίκες-θύματα σεξουαλικής παρενόχλησης στο χώρο εργασίας, υπό το φέβρο της απώλειας ή και της «αδικησής», δεν καταγγέλλουν το περιστατικό στις Αρχές. Αντίθετα, ποσοστό 48,3% εκμισθιεύεται τη δυσχερή αυτή εμπειρία σε φίλους ή σε μέλη της οικογένειάς τους (ποσοστό 45%).

Παράλληλα, κάποιες από αυτές συζητούν το θέμα με συναδέλφους τους -ποσοστό 20,8%- ενώ μόνο ένα μικρό ποσοστό (11,7%) επιλέγει να διεκδικήσει το δίκιο της εντός του εργασιακού χώρου και απευθύνεται στη διοίκηση της επιχείρησης που εργάζεται. Υπάρχει όμως και μια μερίδα γυναικών-θύματων σεξουαλικής παρενόχλησης (13,3%) που δεν θα μιλήσει ποτέ και οι κανόνες για όσα έχει υποστεί.

Όμως ποιον ακριβώς ορισμό δίνουν στη σεξουαλική παρενόχληση οι γυναίκες που έλαβαν μέρος στην έρευνα; Ανεπιθύμητη επαφή ή αγγγγμια, προκλητικές χειρονομίες, αφόρητες πιέσεις για ραντεβού ή για σύνοψη σχέσης και σεξεία με σεξουαλικό υπονοούμενο, ήταν τα βασικότερα περιστατικά στα οποία αναφερέθηκαν και κατέθεσαν ως προσωπικά τους βιώματα στον εργασιακό τους χώρο.

Τα θύματα σεξουαλικής παρενόχλησης συμπεριφοράς είναι στην πλειονότητά τους γυναίκες έως και 25 ετών. Σύμφωνα με την έρευνα, στην οποία συμμετείχαν 1.200 ενήλικες εργαζόμενες ηλικίας 18 ετών και άνω, οι περισσότερες περιπτώσεις σεξουαλικής παρενόχλησης -ποσοστό 72,5%- έλαβαν χώρα τα πρώτα δύο έτη απασχόλησης της γυναίκας στην εργασία της. Διαπιστώθηκε ότι το 35,8% των γυναικών που δήλωσε ότι παρενοχλήθηκε σεξουαλικά είχε προσληφθεί λίγους μήνες πριν στην εργασία

του, ενώ ποσοστό 36,7% των θυμάτων ανέφερε ότι η παρενόχληση συνέβη μόνο μια φορά από το συγκεκριμένο πρόσωπο. Αξίζει να σημειωθεί ότι στην πλειονότητα των περιστατικών (ποσοστό 81,7%) δεν υπήρχαν άλλα πρόσωπα παρόντα, πέραν του δράστη και του θύματος.

Έγγαμοι διευθυντές και προϊστάμενοι οι δράστες

Το προφίλ του θύτη σεξουαλικής παρενόχλησης είναι συγκεκριμένο: «θερμούσιον» διευθυντές και προϊστάμενοι, έγγαμοι, ηλικίας ως 45 ετών, με ανώτερη μόρφωση και με σαφή εργασιακή υπεροχή έναντι των θυμάτων τους, είναι οι «πρωταγωνιστές» περιστατικών σεξουαλικής παρενόχλησης στη χώρα μας.

Η έρευνα του ΚΕΘΙ, που πραγματοποιήθηκε σε πανελλαδικό επίπεδο, καταγράψε ότι οι δράστες της παρενόχλητικής συμπεριφοράς είναι σε ποσοστό 45% διευθυντές ή άμεσα προϊστάμενοι των θυμάτων τους. Ακολουθούν, με ποσοστό 15,6%, άνδρες συναδέλφους των εργαζόμενων γυναικών και έπονται οι πελάτες (14,2%).

Ποικίλες, όμως, είναι οι συμπεριφορές των γυναικών-θύματων σεξουαλικής παρενόχλησης. Σύμφωνα με την έρευνα, οι περισσότερες γυναίκες που παρενοχλούνται σεξουαλικά ζητούν ευθέως και ευγενικά από το δράστη να σταματήσει αυτή τη συμπεριφορά απέναντί τους (ποσοστό 42,5%). Υπάρχει, ωστόσο, και μια άλλη κατηγορία γυναικών -το 37,5% των ερωτηθέντων που συμμετείχαν στην έρευνα- που κρατά αμυντική, υποχωρητική στάση απέναντί τους.

Οι γυναίκες, θύματα σεξουαλικής παρενόχλησης, δεν αποφασίζουν εύκολα να σπάσουν τη σιωπή τους και να μιλήσουν γι' αυτό που βιώνουν, φοβούμενες το ενδεχόμενο απώλειας της εργασίας τους.

ναντι στο δράστη. Οι γυναίκες αυτές επιλέγουν να μην εκφράσουν καν την αντίθεσή τους στον προϊστάμενό τους και δράστη, αλλά προτιμούν να υποβάλουν την παραίτησή τους από την εργασία τους.

«Σιωπηρό έγκλημα»

Στις περισσότερες περιπτώσεις σεξουαλικής παρενόχλησης – ποσοστό 67,5% –, η διοίκησή της εταιρείας δεν έχει αντιληφθεί τι συμβαίνει

ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

«Το όλο θέμα αποτελεί "τερεσού" στους περισσότερους χώρους εργασίας», αναφέρει η κυρία Στρατηγάκη, συμπληρώνοντας πως, ακόμη και στις λίγες εκείνες περιπτώσεις που μια γυναίκα θα αποφασίσει να καταγγείλει στη δικαιοσύνη, σπάνια θα βρει στο πλευρό της συναδέλφους της και άλλα πρόσωπα που θα δεχτούν με τα μαρτυρίες τους να επιβεβαιώσουν τις καταγγιλίες της. Και αυτό παρά το γεγονός πως στη χώρα μας, σύμφωνα με την ίδια, υπάρχει επαρκές νομοθετικό πλαίσιο για την αντιμετώπιση τέτοιων φαινομένων. Πρόκειται για το νόμο 3488/2006 για την «εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών όσον αφορά στην εργασία στην απασχόληση, στην επαγγελματική εκπαίδευση και στους όρους και στις συνθήκες εργασίας».

Σύμφωνα με τις διατάξεις του συγκεκριμένου νόμου, που καλύπτει τόσο τον ιδιωτικό όσο και το δημόσιο τομέα, η σεξουαλική παρενόχληση αποτελεί διάκριση λόγω φύλου και υφίσταται νομικά «όταν εκδηλώνεται οποιαδήποτε μορφή ανεπιθύμητης λεκτικής, μη λεκτικής ή σωματικής συμπεριφοράς σεξουαλικού χαρακτήρα, με σκοπό ή αποτέλεσμα την προσβολή της αξιοπρέπειας ενός προσώπου, ιδίως με τη δημιουργία σφοδριστικού, εστρεφικού, εξευτελιστικού, ταπεινωτικού ή απεικονιστικού περιβάλλοντος».

Επίσης, με βάση το Ν. 3488/2006, «έως και εκμεταλλευόμενος την εργασιακή θέση του παθόντος ή τη θέση προσώπου που έχει ενταχθεί σε διαδικασίες αναζήτησης θέσης εργασίας δίδεται κατ' έγκληση και τιμωρείται με φυλάκιση από έξι μήνες μέχρι τρία έτη και με χρηματική ποινή τουλάχιστον κελών (1.000) ευρώ».

Μάλιστα, ενώ ποιναστικό δικαστήριο εκείνος που πρέπει να αποδείξει ότι δεν υπήρξε παρενόχληση της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών σε εργασιακό χώρο ή σεξουαλική παρενόχληση του ενόγωνα είναι ο αναγόμενος. Πρόκειται για το λεγόμενο βάρος της απόδειξης, που σε αυτές τις περιπτώσεις ανατρέφεται υπέρ του θύματος...

ενώ στις λίγες εκείνες περιπτώσεις (20%) που η σεξουαλική παρενόχλητική συμπεριφορά έχει γίνει αντιληπτή, οι υπεύθυνοι της εταιρείας, σε ποσοστό 56,7%, προτιμούν να αφήσουν την κατάσταση ως έχει χωρίς να λάβουν μέτρα. Αλλά και στο ελάχιστο εκείνα περιστατικά που οι ιδιωναντες έλαβαν κάποια μέτρα αυτά έπληξαν κυρίως το θύμα – στο 30% των περιπτώσεων υπήρξε απόλυση της εργαζόμενης –, ενώ στο δράστη απλώς έγιναν κόποιες συστάσεις.

Θεατές σε αυτό το μαρτύριο παραμένουν οι συνάδελφοι των γυναικών-θύματων της σεξουαλικής παρενόχλησης. Ποσοστό 92,5% όσων έχουν αντιληφθεί το γεγονός δεν έκανε απολύτως τίποτα για όλα όσα έβλεπε να διαδραματίζονται μέσα στον εργασιακό του χώρο, ενώ ποσοστό 44,2% επέλεξε να κρατήσει αποστάσεις από το γεγονός.

Στις ελάχιστες δε περιπτώσεις που υπήρξαν παρεμβάσεις (7,5%), κάποιοι επέθεσαν στο δράστη λεκτικά ή συμβούλευσαν το θύμα είτε να τον αγνοήσει είτε να μην τον προκαλεί. Πάντως, η συντριπτική πλειοψηφία των γυναικών-θύματων σεξουαλικής παρενόχλησης σταματά να εργάζεται στο συγκεκριμένο χώρο (78,3%), παραιτείται (86,2%) ή απολύεται (8,5%).

«Από την αρχής της συνεργασίας μας, μου επαναλάμβανε ότι η δουλειά μου ήταν καλή και ότι ήταν πολύ ευχαριστημένος από αυτή και από εμένα. Μετά υπήρξε ένα διάστημα συγκρούσης, έπειτα από κάποια υπονοούμενα που δεν δεχόμουν. Ξαφνικά,

άρχισα να ακούω τα αντίθετα. Η δουλειά μου ήταν χάλια και εγώ ανίκανη και τεμπέλα. Προσπάθησε να με κάνει να νιώσω ανίκανη και άχρηστη. Όταν άρχισα να αντιδρώ σε αυτή τη συμπεριφορά του, η θέση μου ξαφνικά καταργήθηκε και δεν μου δόθηκε καμία εξήγηση γι' αυτό. Μετά από αυτό προβληματίζομαι ακόμη και για την ποιότητα της δουλειάς μου και ασήφερα ότι ήμουν καλή».

Αυτή είναι η μαρτυρία νεαρής γυναίκας που δέχτηκε τις αφόρητες πιέσεις του προϊστάμενου να ενδώσει στις πιέσεις του για σύναψη σεξουαλικής σχέσης. Η μαρτυρία αυτή καταγράφεται σε έρευνα του ΚΕΘΙ και αφήνει μια πικρή γεύση για το πως αντιλαμβάνεται την εργασιακή τους ιεραρχική ανωτερότητα υψηλά ιστάμενα στελέχη σε εργασιακούς χώρους. ■

Σύμφωνα με έρευνα, η συντριπτική πλειοψηφία των γυναικών-θύματων σεξουαλικής παρενόχλησης σταματά να εργάζεται στο συγκεκριμένο χώρο (78,3%), παραιτείται (86,2%) ή απολύεται (8,5%).

